

Соціальні видатки: що і чому фінансує держава у 2023 році

Ключові зміни у соціальному захисті населення у II півріччі 2023 року

Розвиток соціальних послуг

Мінсоцполітики спрямувало свої зусилля на розвиток нових соціальних послуг для найвразливіших категорій населення.

У липні розпочався експериментальний проєкт із надання соціальних послуг у закладах охорони здоров'я, зокрема притулках, з підтриманого проживання, стаціонарного догляду, соціальної адаптації. Відповідно до [Постанови](#) №248 послуги з догляду та адаптації надаються особам похилого віку та особам з інвалідністю серед внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які перемістилися з території бойових дій або тимчасово окупованих територій, або мають зруйноване внаслідок воєнних дій житло. Впровадження цього проєкту має забезпечити найбільш незахищеним громадянам не лише притулок, а й індивідуальну соціальну підтримку з урахуванням їхніх потреб. На його реалізацію в держбюджеті 2023 року було передбачено 45,1 млн грн, із яких фактично витрачено 64,1% або 28,9 млн грн. Таке виконання пов'язано з тим, що реалізація проєкту почалася лише після 30 червня 2023 року (а не в березні з ухваленням Постанови), коли були внесені зміни у порядок використання коштів на реалізацію проєкту.

У травні-жовтні 2023 року реалізовано пілотний проєкт зі впровадження соціальної послуги "[Асистент родини](#)". Станом на вересень 2023 року цю послугу надавали [понад](#) 100 соціальних служб та громадських організацій, які працюють у громадах із 23 регіонів. Ця послуга для сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах: соціальні працівники допомагають батькам у відновленні їхньої здатності до ефективного батьківства, включаючи допомогу з пошуку роботи та психологічну підтримку. Послугою вже скористалися 264 родини. Проєкт базувався на міжнародному досвіді та [виконувався](#) Мінсоцполітики у співпраці з проєктом SURGe за підтримки Уряду Канади.

У жовтні Уряд запустив експериментальний проєкт комплексної психосоціальної послуги для формування життєстійкості населення ([Постанова](#) №1049). Проєкт спрямований на зниження стресу та тривожності серед українців, надання навичок першої психологічної допомоги та розвиток стресостійкості. Особливу увагу приділено сім'ям військовослужбовців та ветеранів, а також підтримці батьків, зокрема розвитку навичок батьківства та догляду за дітьми. Послуга включає психологічну діагностику, консультування, підтримку після травм та стресових розладів, навчання методам управління стресом. У 2023 році на виконання цієї програми у державному бюджеті було передбачено 6,4 млн грн. Проте кошти залишилися невикористаними через те, що послуги фактично не надавалися. Станом на 1 січня 2024 року до участі у проєкті долучилися 34 міські та селищні територіальні громади з населенням від 5 тис. до 388 тис. осіб, іще близько 120 громад Мінсоцполітики планує запросити до участі протягом 2024 року. Реалізація експериментального проєкту з формування життєстійкості передбачена до 31 грудня 2024 року. Після цього він буде впроваджуватися в інших громадах України.

31 грудня розпочався соціальний [супровід](#) військових та їхніх родин у військових частинах ([Постанова](#) №1050). Послуга включає психосоціальну підтримку військових у цивільних питаннях, таких як консультації з оформлення документів, виплат та пільг, правова допомога, підтримка сім'ї та профілактика залежностей. Пілотний проєкт стартував на базі 5 батальйонів у чотирьох областях – Полтавській, Київській, Івано-Франківській та Волинській. У 2024 році планується [долучити](#) до програми 35 військових підрозділів (відповідає за перелік військових частин Міністерство оборони). Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю буде відповідальним за закупівлю цих послуг: за правилами, послуги з соціального супроводу військових та їхніх родин можуть надаватися юридичними особами, ФОП, а також громадськими і благодійними організаціями, які зареєстровані у Реєстрі надавачів соціальних послуг, мають необхідну кількість кваліфікованих працівників та дбають про їхню професійну підготовку. У 2023 році на реалізацію цієї послуги було заплановано 2,7 млн грн, але оскільки проєкт почався наприкінці року, [фактично](#) було витрачено 22,7%.

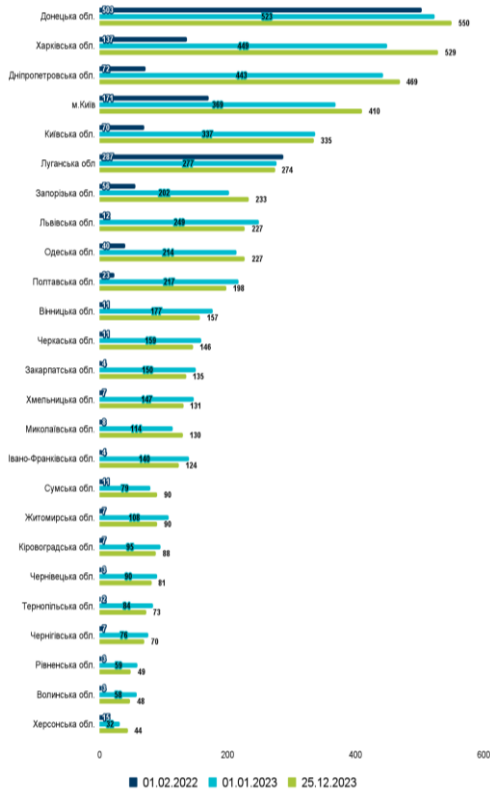
Спрощення процесу отримання допоміжних засобів реабілітації для осіб з інвалідністю

У грудні 2023 року уряд [удосконалив](#) механізм отримання і призначення допоміжних засобів реабілітації. Тепер рішення про необхідність протезування може ухвалити мультидисциплінарна реабілітаційна команда в закладі охорони здоров'я, що спрощує процедуру і робить її більш адаптованою до конкретних потреб особи (раніше рішення про потребу у протезі можна було отримати лише у медико-соціальних експертних комісіях, лікарсько-консультативних комісіях та військово-лікарських комісіях). Гранична вартість протезів для дітей, оплачувана державою, тепер дорівнює вартості протезів для дорослих, що дозволяє протезним підприємствам надавати їх із необхідними комплектуючими за ринковими цінами. Ремонт протеза протягом гарантійного терміну та ремонт, зумовлений бойовими діями чи агресією РФ, фінансуватиметься за рахунок державного бюджету. Закуплені за кордоном протези можна буде обслуговувати в Україні за державні кошти. Також було спрощено процедуру призначення колісних крісел з електроприводом та збільшено граничну вартість протезу. У 2023 році Мінсоцполітики [забезпечило](#) понад 15 тисяч людей технічними та іншими засобами реабілітації (протезами, ортезами, засобами для пересування, спеціальними засобами для самообслуговування та догляду тощо) на 3 млрд грн. У 2024 році на цю послугу планується спрямувати 4,3 млрд грн.

Допомога внутрішньо переміщеним особам

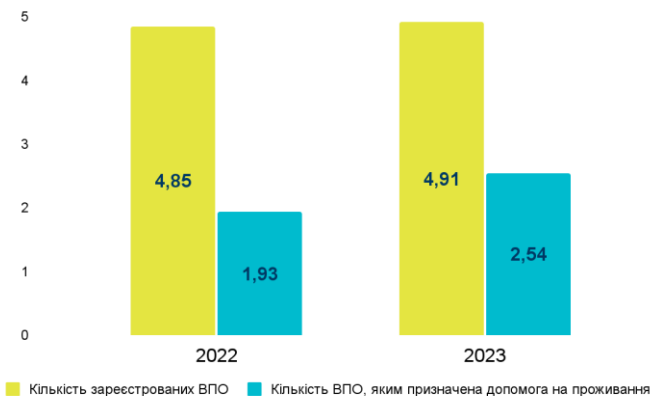
Через продовження активних бойових дій, регулярних ракетних обстрілів і, як наслідок, пошкодження і руйнування об'єктів житла і інфраструктури, кількість зареєстрованих ВПО за 2023 рік збільшилась на 55,3 тис. осіб і на кінець року становила 4,91 млн. Однак частина зареєстрованих ВПО поверталися до попереднього місця реєстрації, хоча залишалися в статусі ВПО. За оцінкою МОМ, станом на грудень 2023 року фактична чисельність ВПО в Україні становила 3,7 млн осіб, а 39% ВПО переїжджали неодноразово. Люди шукають кращі можливості працевлаштування та безпечніші умови проживання. У разі зміни місця проживання ВПО має повідомити про це органи соціального захисту протягом 10 днів з моменту прибуття до нового місця проживання. Людина може самостійно подати заяву на скасування довідки переселенця. Крім того, структурний підрозділ з питань соціального захисту населення може скасувати дію довідки, якщо особа повернулася до місця постійного проживання, виїхала за кордон для постійного проживання, скоїла кримінальне правопорушення, подала недостовірні дані.

Рис. 1. Регіональний розподіл ВПО відповідно до місця реєстрації на початок та кінець 2023 року, тис. осіб

Джерело: Міністерство соціальної політики України

Рис. 2. Кількість зареєстрованих ВПО у порівнянні з кількістю ВПО, які отримували допомогу на проживання у 2022-2023 роках, тис. осіб*

Джерело: Міністерство соціальної політики України

* станом на 31.12.2022 і 31.12.2023 відповідно

У 2023 році **2,54 млн** зареєстрованих ВПО або **51,7%** отримували допомогу на проживання (2000 грн – на дорослу людину, 3000 грн – на дітей та осіб з інвалідністю). У 2022 році таку допомогу отримували 39,8% ВПО (рис. 2).

У зв'язку з попередніми умовами отримання допомоги на проживання ВПО, кількість отримувачів цієї допомоги у 2023 році виросла на **602,8 тисяч осіб**. Раніше виплата допомоги на проживання призначалася при умові реєстрації людини як ВПО без урахування статусу зайнятості, якщо вона перемістилася з територій, відповідно до ухваленого Міністерства [переліку](#).

У другій половині 2023 року запроваджені нові [правила отримання допомоги на проживання для внутрішньо переміщених осіб](#). З 1 серпня 2023 року автоматично продовжено виплату допомоги для ВПО з територій бойових дій на 6 місяців. Виплати не надавалися особам, які перебувають за кордоном більше 30 днів, відбувають покарання або повернулися на територію без визначеної дати завершення бойових дій.

З 1 вересня 2023 року виплату допомоги було зупинено за наслідками верифікації, якщо було виявлено, що ВПО придбали транспортний засіб, якому менше 5 років, купили нерухомість на суму більше 100 тис. грн, перебували на державному утриманні, мали суму на депозитному рахунку понад 100 тис. грн, володіли житловими приміщеннями на територіях із завершеними бойовими діями, купили іноземну валюту та банківські метали на суму понад 100 тис. грн. Крім того, було спрощено процес призначення допомоги для тих, хто повернувся з-за кордону, куди ВПО виїжджали після реєстрації в Україні, та запроваджено заходи для стимулювання працевлаштування працездатних ВПО. Тепер працездатні ВПО мають або працювати або бути зареєстрованими як безробітні.

Зміни регулювання призначення виплат на проживання ВПО спрямовані на впорядкування та оптимізацію використання ресурсів держави, щоб підтримку отримували лише ті громадяни, які найбільше її потребують. Результати [верифікації](#), яка була проведена до 1 серпня 2023 року, показали, що 109 тис. осіб, які отримували виплати для ВПО, проживали за кордоном тривалий час. Крім того, 10 тис. особам, які померли, продовжували нараховуватися виплати, а ще 10 тис. отримували виплати в кількох громадах одночасно.

У 2024 році автоматично [продовжили](#) виплати допомоги ВПО до 1 березня 2024 року без потреби додаткового звернення. З 1 березня автоматична пролонгація виплат на 6 місяців відбулася для:

- пенсіонерів з доходом до 9 444 грн (чотири прожиткові мінімуми (ПМ) для осіб, які втратили працездатність),
- осіб з інвалідністю I чи II групи,
- дітей з інвалідністю до 18 років,
- тяжкохворих дітей,
- дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування до 23 років,
- батьків-вихователів і прийомних батьків.

Для інших категорій ВПО виплата призначається на 6 місяців на основі заяви, яку можна подавати до кінця квітня 2024 року, в разі якщо дохід родини не перевищує 9444 грн на одну особу. У цьому випадку допомогу на проживання призначають:

- родинам з дітьми до 14 років, які не можуть відвідувати навчальні заклади або навчання відбувається гібридно,
- родинам, де один із членів доглядає за особою з інвалідністю I групи, особою з інвалідністю I або II групи з психічним розладом, особою від 80-ти років або тяжко хворою дитиною,
- малолітнім дітям без супроводу батьків, але з уповноваженим опікуном,
- вагітним жінкам після 30-го тижня вагітності (27-го тижня - для жінок, постраждалих від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС).

Продовження допомоги працевдатним членам родини від працевлаштування та реєстрації безробітних у центрі зайнятості. При цьому, якщо після перепризначення допомоги працевдатний непрацюючий член родини не знайде роботу та не буде сприяти своєму працевлаштуванню, допомогу може бути припинено. Єдиним винятком є ситуація, коли один із працевдатних членів сім'ї виконує обов'язки по догляду за непрацевдатною особою.

Фактичні видатки на виплату допомоги на проживання ВПО за 2023 рік становили 73,2 млрд грн. Спершу на цю допомогу планували виділити 53,5 млрд грн, оскільки уряд розраховував на зменшення кількості ВПО, які отримують соціальну підтримку. Бюджет був складений з урахуванням зменшення інтенсивності воєнних дій у другій половині 2023 року. Але цього не відбулося, і було впроваджено додатковий механізм обмеження тривалості виплат. Водночас через продовження бойових дій та збільшення чисельності зареєстрованих ВПО у жовтні 2023 році плановий обсяг коштів на цю допомогу довелося **збільшити** до 74,2 млрд грн або на 38,7%. У 2024 році планові видатки з допомоги на проживання ВПО скорочені на 22,4% до 57,6 млрд грн у зв'язку зі змінами в регулюванні призначення цих виплат.

Наприкінці 2023 року Уряд змінив програму компенсації для роботодавців, які працевлаштовують ВПО. Однією з ключових змін є збільшення тривалості надання компенсації з двох до трьох місяців у разі працевлаштування ВПО та до 6 місяців для ВПО з інвалідністю. Тепер розміри компенсацій прив'язані до розміру мінімальної зарплати, тоді як раніше вони встановлювалися у фіксованому розмірі 6700 грн/місяць без прив'язки до будь-якого показника. З 1 січня 2024 року компенсація становила 7100 грн, а з 1 квітня 2024 року становить 8000 грн. У 2023 році роботодавці **отримали** цієї компенсації загалом на 181 млн грн за працевлаштування понад 14 тис. ВПО.

Видатки державного бюджету на соціальне забезпечення у 2023 році

За два роки повномасштабного вторгнення видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення (далі - соціальне забезпечення) за функціональною класифікацією виросли на 38,3% (130 млрд грн). У 2023 році на соціальне забезпечення було спрямовано 469,3 млрд грн або 11,7% сукупних видатків держбюджету. Це на 10,2% або на 43,3 млрд грн більше порівняно з 2022 роком (рис. 3). Зокрема видатки на соціальний захист пенсіонерів виросли на 40,7 млрд грн до 273,6 млрд грн через індексацію пенсій у 2023 році.

У 2023 році, згідно з програмною класифікацією, фактичні видатки за бюджетними програмами Мінсоцполітики становили 451,6 млрд грн або 98% запланованої на рік суми.

Найбільшою бюджетною програмою Мінсоцполітики традиційно є трансферт із державного бюджету до Пенсійного фонду (ПФУ) на фінансування пенсійних програм та покриття дефіциту Фонду. В 2023 році ця сума становила 35,2% доходів бюджету Пенсійного фонду. Другими за обсягом є видатки Мінсоцполітики на соціальний захист громадян, які потрапили у складні життєві обставини (у тому числі ВПО), підтримка малозабезпечених родин (у т.ч. житлові субсидії та оплата пільг на житлово-комунальні послуги), соціальний захист дітей та сімей, соціальний захист осіб з інвалідністю (табл.).

Таблиця. Порівняння планових та фактичних видатків держбюджету за найбільшими програмами соціального захисту у 2023 році

Показник	План 2023 рік, млрд грн	Факт 2023 рік, млрд грн	Відхилення, млрд грн
Пенсії та покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду	273,7	273,7	0,0
Соцзахист громадян, які потрапили у складні життєві обставини	103,0	102,8	-0,2
<i>у т.ч. виплата допомоги на проживання ВПО</i>	<i>74,2</i>	<i>73,2</i>	<i>-0,1</i>
Підтримка малозабезпечених сімей	53,5	47,5	-6,0
<i>у т.ч. виплата житлових субсидій та пільг на оплату житлово-комунальних послуг</i>	<i>39,7</i>	<i>35,4</i>	<i>-4,3</i>
Соцзахист дітей та сім'ї	26,6	24,2	-2,4
Соцзахист осіб з інвалідністю	3,6	3,4	-0,2
Разом	460,4	451,6	-8,8

Джерело: Закон "Про Державний бюджет на 2023 рік", [Зем](#) про виконання паспортів бюджетних програм за 2023 рік Міністерства соціальної політики України, Міністерство фінансів України

Нижчі фактичні видатки на соціальний захист порівняно із запланованими пояснюються скороченням числа людей, які отримували допомогу. Зокрема, у 2023 році зменшилась кількість отримувачів житлових субсидій через зростання доходів громадян та індексацію пенсій, а збільшення тарифів на електропостачання у другій половині 2023 року мало незначний вплив на обсяг субсидій (бюджетна програма "Підтримка малозабезпечених сімей" профінансована на 6 млрд грн менше від запланованого). А також не відбулося очікуваного збільшення кількості отримувачів допомоги, зокрема одиноких матерів, дітей у багатодітних сім'ях, а також допомоги при народженні, усиновленні та встановленні опіки над дітьми (недовиконання плану бюджетної програми "Соціальний захист дітей та сім'ї" - 2,4 млрд грн).

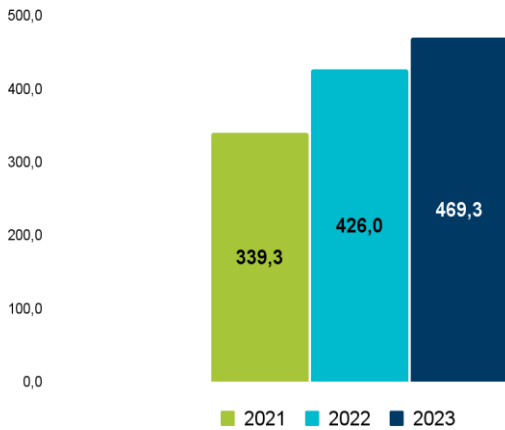
Очікувані видатки державного бюджету на соціальне забезпечення у 2024 році

Заплановані видатки державного бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення у 2024 році на 1,6% більші, ніж у 2023 році, та становлять 476,8 млрд грн. Збільшаться видатки на соціальний захист на випадок непрацевдатності, на підтримку ветеранів війни та праці, сім'ї, дітей та молоді. При цьому видатки з державного бюджету на соціальний захист пенсіонерів зменшаться на 1,8 млрд грн і становитимуть 271,9 млрд грн. Це обумовлено очікуваним збільшенням власних надходжень ПФУ через зростання надходжень від єдиного соціального внеску (ЄСВ) та зменшення індексації пенсій до 7,96% через нижчу від очікуваної інфляцію у 2023 році (5,1%).

У 2024 році видатки за найбільшими бюджетними програмами Мінсоцполітики виростуть на 3% до 465 млрд грн. Сумарні видатки на підтримку малозабезпечених родин і виплати житлових субсидій та пільг на оплату житлово-комунальних послуг

виростуть на 17,8 млрд грн. Зокрема сукупні видатки на виплати малозабезпеченим сім'ям зростуть на 77,2% до 20,2 млрд грн, а субсидії - на 41% до 49,9 млрд грн. Витрати на соціальний захист дітей і сім'ї збільшаться на 3,4 млрд грн, переважно за рахунок зростання витрат на підтримку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки чи піклування. Витрати на соціальний захист осіб з інвалідністю виростуть вдвічі (на 3,3 млрд грн до 6,7 млрд грн) через збільшення видатків на забезпечення допоміжними засобами реабілітації та протезування, компенсацію за реабілітаційні послуги для дітей з інвалідністю. При цьому видатки на соціальний захист громадян, які потрапили у складні життєві обставини, скоротяться на 14 млрд грн, що пов'язано зі змінами у правилах призначення виплат на проживання ВПО.

Рис. 3. Фактичні видатки держбюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення у 2021-2023 роках, млрд грн

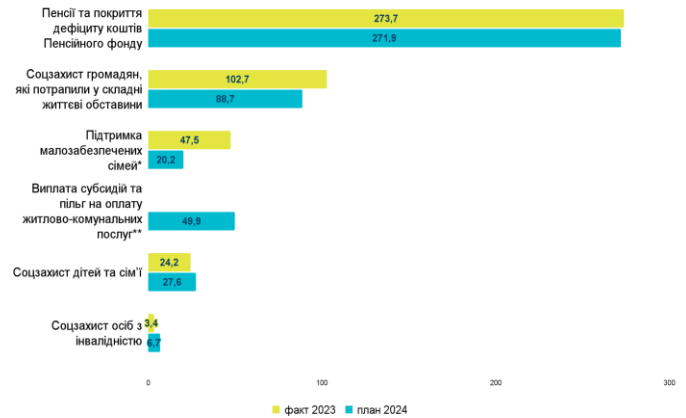

Джерело: openbudget.gov.ua

* У 2023 році виплати субсидій та пільг на житлово-комунальні послуги здійснювалися через програму "Підтримка малозабезпечених родин", на яку фактично витрачено 35,4 млрд грн. У 2024 році у відповідній бюджетній програмі відсутні виплати за цим напрямком.

** У 2024 році в держбюджеті передбачена нова програма на 49,9 млрд грн для фінансування субсидій та пільг на житлово-комунальні послуги для населення. Виконавцем цієї програми є Пенсійний фонд України.

Рис. 4. Видатки за найбільшими програмами Мінсоцполітики, млрд грн

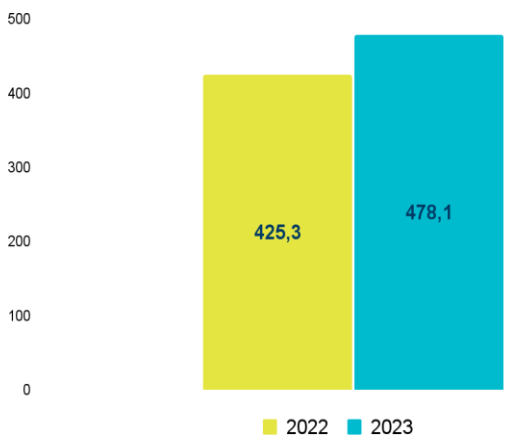
Пенсійний фонд України

Надходження єдиного соціального внеску (ЄСВ)

У 2023 році надходження від ЄСВ **становили 478,1 млрд грн**, що на **52,8 млрд грн** або на **12,4%** більше, ніж у **2022 році** (рис. 5). Це пояснюється сплатою внесків від військовослужбовців, збільшенням мінімальної заробітної плати (з 1 жовтня 2022 року її підвищили з 6500 до 6700 грн), а також поступовим відновленням економіки.

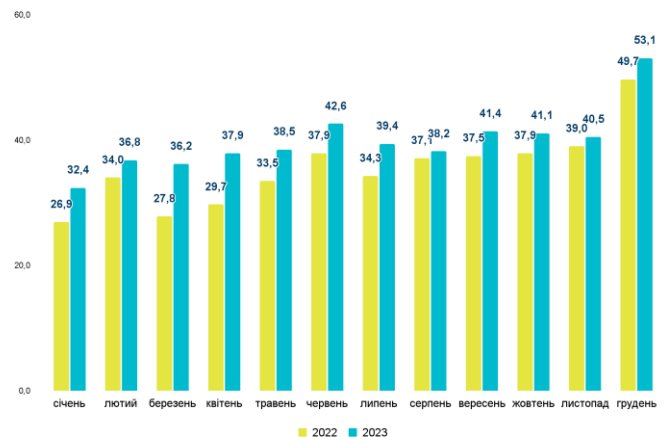
Надходження від ЄСВ є головним джерелом доходів Пенсійного фонду України (ПФУ) та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. У 2023 році ПФУ фінансувався за рахунок **ЄСВ** на 87,6%, а Фонд на випадок безробіття - на 100%.

Рис. 5. Сукупні надходження від ЄСВ у 2022-2023 роках, млрд грн

Джерело: Міністерство фінансів України

Рис. 6. Помісячна динаміка надходжень від ЄСВ у 2022-2023 роках, млрд грн

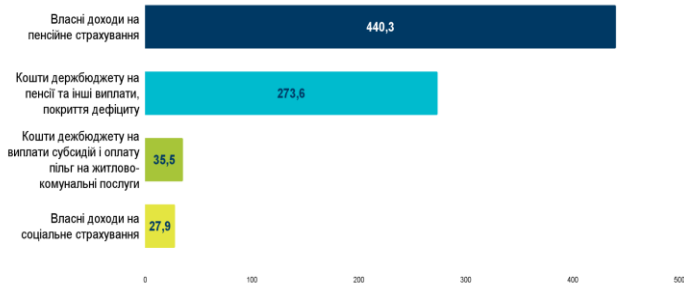

Стан Пенсійного фонду України та розміри пенсій у 2023 році

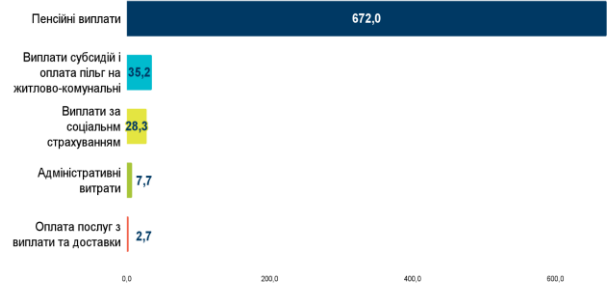
У 2023 році сукупні доходи ПФУ **виросли на 25,3%** або на **156,9 млрд грн** у порівнянні з **2022 роком** - до **777,3 млрд грн** (рис. 7). Це відбулося через підвищення частки надходжень від ЄСВ, розподіленого до ПФУ, оскільки він почав виконувати функції з виплати у межах соціального страхування (з 1 січня 2023 року). Доходи також зросли, бо ПФУ відповідає за виплати житлових субсидій та оплати пільг на житлово-комунальні послуги.

Видатки ПФУ збільшилися на **156,2 млрд грн** або на **26,5%** - до **746,3 млрд грн** (рис. 8).

Рис. 7. Доходи Пенсійного фонду України у 2023 році, млрд грн

Рис. 8. Видатки Пенсійного фонду України у 2023 році, млрд грн

Джерело: Пенсійний фонд України

Через зростання власних надходжень Пенсійний фонд України завершив 2023 рік із **профіцитом** у розмірі 31 млрд грн, який був спрямований на часткове погашення позики, отриманої від Держказначейства з ЄКР у 2007-2021 роках.

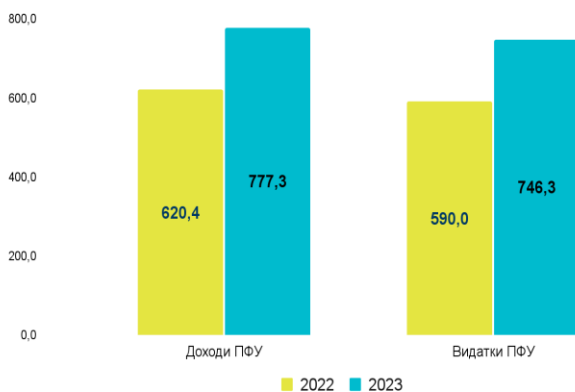
За 2023 рік кількість пенсіонерів зменшилася на 1,9%, а середня пенсія виросла на 14,2%. Чисельність пенсіонерів скоротилася на 201 тис. до 10,5 млн осіб. Середня пенсія виросла на 762,66 грн та на 01.01.2024 року **становила 5385,25 грн**. Найбільше на зростання середньої пенсії вплинула проведена у 2023 році **індексація** з коефіцієнтом 1,197. Однак не всі пенсії виросли на 19,7% оскільки були ухвалені обмеження на збільшення розміру пенсій від 100 до 1500 грн, а максимальний розмір пенсії не мав перевищувати 10 розмірів ПМ для осіб, які втратили працездатність (20 930 грн у 2023 році). З 1 березня 2023 року **індексацію** отримали 10,5 млн пенсіонерів:

- 9,0 млн пенсіонерів за віком,
- 0,1 млн постраждалих від Чорнобильської катастрофи,
- 0,5 млн за вислугу років.
- 0,9 млн пенсіонерів, яким призначили пенсії до 31 грудня 2022 року, але не індексували їх з 1 березня 2023 року, отримали додаткову доплату 100 грн.

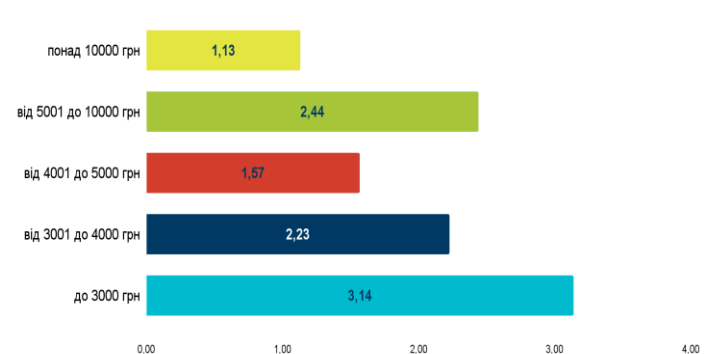
Перерахунок пенсій відбувся з 1 квітня для 654,9 тис. **працюючих** пенсіонерів і з 1 липня для 19,4 тис. пенсіонерів, які працювали на **державній** службі.

На 1 січня 2024 року близько 30% пенсіонерів отримували пенсію до 3000 грн, а тих, хто отримував понад 10000 грн, було майже втричі менше (рис. 10). В березні 2024 року було проведено індексацію на близько 8%: нижчий коефіцієнт індексації передусім пов'язано з відчутним сповільненням інфляції у 2023 році.

Рис. 9. Доходи та видатки ПФУ у 2022-2023 роках, млрд грн

Рис. 10. Чисельність пенсіонерів за розміром отриманої пенсії станом на 1 січня 2024 року, млн осіб

Джерело: Пенсійний фонд України

Підсумки й ризики подальшого фінансування соціальних видатків

Загальні підсумки 2023 року

У зв'язку з повномасштабною війною змінилася структура населення країни, зокрема виросла кількість ветеранів, осіб з інвалідністю та ВПО, які потребують спеціалізованих соціальних послуг. Для більш раціонального використання коштів платників податків уряд розвивав надання соціальних послуг, орієнтованих на задоволення конкретних потреб громадян. Це спрямовано на зменшення потреби цільових груп у тривалій соціальній допомозі та підтримку їх повернення до якісного соціального життя і відновлення на ринку праці. Для досягнення цих цілей уряд використовував інструменти, такі як оголошення тендерів, проведення відкритих [конкурсів](#), які дозволяють приватним надавачам соціальних послуг, включеним до [Реєстру](#), надавати [такі послуги](#). У 2024 році на нову програму "Розвиток системи соціальних послуг" у держбюджеті передбачено 1,1 млрд грн.

Мінсоцполітики систематично розширювало спектр соціальних послуг для найбільш вразливих груп населення. Так, у 2023 році Міністерство запровадило соціальний супровід для військових та їхніх родин, послуги з формування життєстійкості населення, послуги з догляду та адаптації осіб похилого віку та осіб з інвалідністю. Також впроваджена нова програма підтримки сімей у складних життєвих обставинах, спрямована на збереження родини та запобігання інтернатному вихованню дітей. При цьому, послуги можуть тепер закуповуватись за відкритими правилами у НДО, благодійних фондів або юридичних осіб (включно з ФОП).

Внаслідок зростання потреб у соціальному захисті уряд збільшив видатки на соціальне забезпечення, підтримуючи гарантії захисту для громадян, які постраждали від війни. Фінансування цих програм здійснювались за рахунок [міжнародної](#) фінансової допомоги.

Ризики для майбутнього

Можливі відтермінування у виплаті соціальної допомоги та реалізації соціальних програм у випадку затримки міжнародної фінансової допомоги. Якщо міжнародна фінансова підтримка припиниться, уряд звернеться до внутрішніх резервів для їхнього фінансування і може скоротити деякі видатки.

Внаслідок нових загроз життю та добробуту населення України може збільшитися кількість громадян, які потребуватимуть підтримки від держави, що призведе до додаткових видатків з державного бюджету. Подальша дестабілізація економіки та інфраструктури, недостатня кількість соціальних працівників під час війни обмежує доступ до необхідних ресурсів для надання соціальних послуг, що може призвести до їхнього дефіциту та/або зниження їхньої якості.

В майбутньому демографічна ситуація може вплинути на забезпечення солідарної пенсійної системи. За оцінкою УВКБ ООН, кількість вимушених мігрантів з України у всьому світі [становить](#) 6,5 млн осіб (здебільшого це жінки та діти), що становить 16% населення України до початку повномасштабного вторгнення. Крім того, продовження війни і вплив її наслідків не стимулює народжуваність у країні. Наразі у нас приблизно однакова загальна кількість застрахованих осіб ([найманих працівників і ФОП](#)) і [пенсіонерів](#) - 10,8 млн осіб та 10,5 осіб відповідно. Ситуація, коли один працівник утримує одного пенсіонера, нестійка.

***

Автор: Інна Студеннікова
Центр аналізу публічних фінансів та публічного управління при Київській школі економіки